

**ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
„ТАМБУРАШКА МУЗИКА У НОВОМ САДУ: ОДНОС МУЗИКЕ И МЕСТА У
АНТРОПОЛОШКОЈ ПЕРСПЕКТИВИ“
КАНДИДАТА АЛЕКСАНДРА АНТУНОВИЋА**

На седници Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Београду, одржаној 26.06.2025. године, изабрани смо у Комисију за писање извештаја о оцени докторске дисертације „Тамбурашка музика у Новом Саду: однос музике и места у антрополошкој перспективи“ кандидата Александра Антуновића дипломираног етнолога – антрополога, мастера етнологије и антропологије и докторанда на Одељењу за етнологију и антропологију. Након читања дисертације, процене њеног квалитета и разматрања пратеће документације, подносимо Већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Александар Антуновић рођен је 1989. године у Кикинди, где је завршио основну школу и гимназију. Основне студије на Одељењу за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду (2008 - 2013.) завршио је са просечном оценом 8,29. Дипломски рад са темом „Дугино Посело као нови облик фолклора Срба Крајишника у Војводини” одбранио је 2013. године са оценом 10. Мастер студије етнологије и антропологије на Филозофском факултету у Београду завршио је 2015. године са просечном оценом 9,57 и одбранио мастер рад „Српски идентитет у ставовима и активностима Савеза Срба у Румунији” са оценом 10. Докторске студије етнологије и антропологије на Филозофском

факултету у Београду уписао је у октобру 2018. године. Тема докторске дисертације је дефинисана 2020. године са насловом „Тамбурашка музика у Новом Саду: однос музике и места у антрополошкој перспективи“.

У периоду 2017 – 2018. године Александар Антуновић је волонтирао у Музеју Војводине. Звање кустоса стекао је 2018. године после положеног стручног испита. Тренутно је запослен као кустос – етнолог у Музеју Војводине у Новом Саду, где се бави различитим приступима истраживању и презентацији материјалне и нематеријалне културе.

Александар Антуновић је у периоду од 2014. до 2023. године учествовао на пројекту ЕТНО-камп у организацији АДЗНМ „Гусле“ из Кикинде као сарадник у истраживању традицијске културе. Током 2016. године био је ангажован као асистент на независном пројекту истраживања етничког идентитета Карашеваца, са циљем допуне другог издања књиге *Карашевци* Ивана Бирте. Од 2018. па до данас је учесник на пројекту „Нематеријално културно наслеђе Војводине: истраживање, документовање и интерпретација“ финансираном од стране Министарства културе Републике Србије. У Музеју Војводине бави се документовањем и истраживањем елемената нематеријалног културног наслеђа са циљем њихове регистрације и спровођења мера очувања у сарадњи са заједницама, носиоцима и предлагачима. Руководио је стручним тимовима за упис више елемената у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа. 2023. године истраживао је тамбурашку праксу у Црној Годи у сарадњи са Градским оркестром у Пљевљима и Завичајним музејом Пљевља. Учествовао је на следећим научним и стручним скуповима: „Барања кроз векове“ (Музеј Војводине у Новом Саду, 2019), *Museums and change: transforming our institutions for the future* (ICOM ICME, Етнографски Музеј, Будимпешта, 2023), „Дани европске баштине“ (Color media communications, Бач, 2023), *Cultural landmarks in a museum context* (Музеј села Баната, Темишвар, Румунија, 2024), као и на стручним скуповима организованим од стране Светске тамбурашке асоцијације, 2016, 2021 2024. године. Похађао је семинар “Fostering living heritage safeguarding in the Western Balkans” у организацији Унеска, 2025. године. Аутор је више тематских музејских поставки са садржајем везаним за традицијску културу.

Докторска дисертација „Тамбурашка музика у Новом Саду: однос музике и места у антрополошкој перспективи“ обликована је према важећим упутствима и стандардима о

облику и садржају докторске дисертације који су важећи на Универзитету у Београду. Дисертација Александра Антуновића садржи 204 штампаних страница А4 формата, од чега обим главног текста дисертације износи 194 стране, док списак литературе и извора чини 10 страна. Текст дисертације је допуњен са 8 фото-илустрација.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања докторске дисертације под називом „Тамбурашка музика у Новом Саду: однос музике и места у антрополошкој перспективи“ представља однос музике као социокултурне категорије и места које осим својих физичких карактеристика у себи садржи и своју симболичку димензију. Своје посматрање музике као социокултурног феномена кандидат је истраживао кроз фокус на њеном својству креирања конкретног локалног идентитета. Пример на којем је проблематизована корелација између музике и места јесте тамбурашка музичка пракса, те њен утицај на формирање специфичног локалног идентитета града Новог Сада.

Основни циљ истраживања кандидата односи се на дефинисање елемената који тамбурашку музику чине социокултурним феноменом, а не само музичким обликом изражавања, што је и приказано кроз препознавање и анализу основних чинилаца у комуникацијском процесу као што су музика, значења која се у овом комуникативном процесу стварају, те конструисање идентитета. Говорећи о идентитету, кандидат указује на широк дијапазон идентитетских одређења града Новог Сада, а која су у спрези са концептом тамбурашке музике, те тако анализира њен утицај на креирање не само локалног, већ и регионалног, али и националног идентитета.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Претпоставка од које је кандидат пошао у своје истраживање тамбурашку музику третира као специфичну социокултурну целину при чему фокус ставља на симболику која јој се додељује кроз процес комуникације, те њену „способност“ да утиче на креирање представа о одређеном месту. Основна хипотеза коју је кандидат у својој дисертацији потврдио јесте да је тамбурашка музика заправо специфична социокултурна целина чија особеност се огледа како у употреби тамбурашких инструмената (што чини њену музичку

димензију), тако и у карактеристичној симболици која настаје у процесу комуникације са локалном средином. Кандидат је истражио и утврдио да тамбурашка музика у Новом Саду може бити сагледана кроз поделу на две категорије: институционалну и неинституционалну тамбурашку праксу.

Методологија коју је кандидат применио у свом истраживању подразумева теренско истраживање карактеристично за антрополошку научну дисциплину. Теренски рад је обухватио структуриране интервјуе са информантима, анкетирање испитаника, али и присуство кандидата на релевантним градским дешавањима попут концерата и фестивала, као и наступа ансамбала у кафанама и ресторанима, те приватним прославима где је пажња била посвећена бележењу атмосфере на поменутим догађајима, те анализи тамбурашких репертоара. Фокус истраживања је био на разговорима са особама које су повезане са извођењем тамбурашке музике (музичари, представници тамбурашких институција, тамбурашка публика) јер се на тај начин добија још једна перспектива испитиваног феномена.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација „Тамбурашка музика у Новом Саду: однос музике и места у антрополошкој перспективи“ организована је у шест поглавља Увод, Теоријско-методолошки оквир и одређење појмова, Перцепција тамбурашке музике, Тамбурашка музика као елемент колективног идентитета, Тамбурашка музика и идентитет Новог Сада, Закључак, након којих следи списак литературе и извора.

У уводном поглављу кандидат је јасно дефинисао предмет свог истраживања, као и основне концепте око којих је формирао анализу, као што су локални идентитет, урбаност одређеног места, град као социокултурна категорија, те објаснио на који начин је посматрао везу између градског идентитета и одређене музике. Такође је изложио основне хипотезе, али и указао на проблематичност концепта тамбурашка музика, те објаснио разлику између перцепције појмова „тамбурашка музика“ и „тамбурашка пракса“. Поред представљања основних хипотеза и истраживачких циљева, изложен је и теоријско-методолошки оквир, као и значај истраживања ове теме.

Следеће поглавље насловљено „Теоријско-методолошки оквир и одређење појмова“ садржи детаљно објашњење свих теоријских праваца којих се кандидат држи у својој анализи, али и подробније дефинисање кључних концепата који представљају основу истраживања. У својој дисертацији кандидат музици приступа као културном елементу који представља средство комуникације кроз тумачење мноштва значења која јој се придају кроз различите музичке праксе. Напоследку се осврће на појам културног, а затим и локалног идентитета који је у овој дисертацији сагледан кроз међуоднос са музиком. У посебном потпоглављу се бави дефинисањем тамбурашке музике, указивањем на проблематику разумевања овог појма у стручној литератури, као и презентацијом ширег друштвеног и историјског контекста који је неопходан за разумевање проучаваног феномена.

У поглављу „Перцепција тамбурашке музике“ кандидат презентује и анализира грађу прикупљену на терену. Основно питање које кандидат проблематизује у овом делу јесте однос становника Новог Сада према тамбурашкој музици, затим се бави деконструисањем значења која испитаници приписују тамбурашкој музици. Један од важнијих закључака јесте да постоје различита тумачења онога што се подразумева под тамбурашком музиком, што даље указује на чињеницу да је музика културно конструисана категорија са флуидним и промењивим значењима.

Наредно поглавље „Тамбурашка музика као елемент колективног идентитета“ представља наставак анализе материјала добијеног на терену са фокусом на онај део грађе која се односи на перципирање тамбурашке музике у контексту симбола регионалног, етничког и националног идентитета. Посебан део текста се односи на перцепцију тамбурашке музике кроз концепт урбаности.

Поглавље „Тамбурашка музика и идентитет Новог Сада“ представља још једну аналитичку целину дисертације у којој кандидат разматра присуство тамбурашке музике у овом граду, те је позиционира кроз успостављање две категорије: 1) институционализовану тамбурашку праксу која се односи на тамбурашку музику изведену на сцени чији су извођачи под покровитељством неке врсте регистрованог удружења или установе и 2) неинституционализовану тамбурашку праксу у коју спада извођење ове музике у кафанама, на приватним прославама, концертима и фестивалима.

Докторска дисертација се завршава поглављем „Закључак“ у којем су сумирана сва претходна поглавља и изнети коначни закључци.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација Александра Антуновића је оригинално и у целости самостално научно дело које се заснива на анализи грађе коју је кандидат самостално прикупио на терену, затим на адекватан начин теоријски обрадио. Остварени резултати ове докторске дисертације јесу појашњење и деконструисање комуникацијског процеса који се одвија на релацији појединац – музика, затим представљање тамбурашке музике као елемента који утиче на креирање локалног идентитета Новог Сада, као и дефинисање значења која се додељују тамбурашкој музици.

Научни допринос који је ова дисертација пружила јесте дубље разумевање процеса на основу којих се успостављају когнитивни модели уз помоћ којих се одвија културна идентификација, како на индивидуалном, тако и на колективном нивоу. Посебна вредност једног оваквог истраживања лежи у томе што је реч о теми која има потенцијал да на специфичан начин продуби досадашња истраживања на пољу проучавања односа музике и места у домаћој етнологији и антропологији, што уједно представља и важан допринос антрополошком проучавању музике, идентитета, као и урбаној и когнитивној антропологији. Кандидат тамбурашку музичку праксу посматра на сасвим оригиналан и иновативан начин, те се ова дисертација може сматрати пионирским покушајем анализе једног веома обухватног и вишеслојног феномена чији су резултати допринели научним сазнањима о овој проблематици како у оквирима етнологије и антропологије, тако и у другим друштвеним наукама.

6. Закључак

Предложена докторска дисертација „Тамбурашка музика у Новом Саду: однос музике и места у антрополошкој перспективи“ кандидата Александра Антуновића испуњава све стандарде и захтеве које Универзитет у Београду ставља пред докторанде. Дисертација представља оригинално и самостално научно дело којим су у целости испуњени циљеви и задаци наведени у одобреној пријави докторске дисертације. Констатујемо да су се стекли услови за јавну одбрану дисертације.

Имајући све наведено у виду, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду да одобри усмену одбрану докторске дисертације Александра Антуновића под називом „Тамбурашка музика у Новом Саду: однос музике и места у антрополошкој перспективи“, за шта су, према нашем мишљењу, стечени сви неопходни услови.

У Београду 17.07.2025.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Бојан Жикић, редовни професор
Одељење за етнологију и антропологију
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

Др Ана Банић Грубишић, ванредна професорка
Одељење за етнологију и антропологију
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

Др Љубица Милосављевић, ванредна професорка
Одељење за етнологију и антропологију
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

др Данијела Здравих-Михаиловић, редовна професорка
Факултет уметности, Универзитет у Нишу